

Onderzoek en effectbeoordeling steenuil Waalsprong

**Toetsing in het kader van de Wet
natuurbescherming**

G. Hoefsloot

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Onderzoek en effectbeoordeling steenuil Waalsprong

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

ir. G. Hoefsloot

Status uitgave: **concept**

Rapportnummer: 17-094
Projectnummer: 17-0210
Datum uitgave: 19 juni 2017
Foto's omslag: **pm** / Bureau Waardenburg bv
Projectleider: ir. G. Hoefsloot
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Nijmegen
Postbus 9105; 6500 HG Nijmegen
Referentie opdrachtgever: OB20/ D170285648
Akkoord voor uitgave: drs. T.J. Boudewijn
Paraaf:

Graag citeren als: Hoefsloot, G., 2017. Onderzoek en effectbeoordeling steenuil Waalsprong. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 17-094. Bureau Waardenburg, Culemborg.

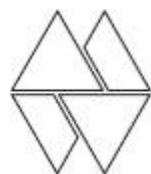
Trefwoorden: Steenuil, Waalsprong, effectbeoordeling, mitigatie, Wet natuurbescherming.

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Nijmegen

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 · 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

De gemeente Nijmegen is voornemens om de komende jaren in de Waalsprong verschillende woningbouwprojecten te realiseren. Op enkele locaties komen steenuilen voor die negatieve effecten kunnen ondervinden van deze ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de Wet natuurbescherming heeft Bureau Waardenburg in 2016 en 2017 verschillende deelgebieden in de Waalsprong geïnventariseerd op steenuilen en de verwachte effecten van de werkzaamheden op deze soort bepaald.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Gerlof Hoefsloot	veldwerk, projectleiding, rapportage
Dirk Kruijt	veldwerk

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is door Certiked ISO gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2008.

Vanuit de gemeente werd de opdracht begeleid door mevrouw Martens. Wij danken haar voor de prettige samenwerking.

Veldonderzoek is altijd een momentopname. Bureau Waardenburg waarborgt dat het onderzoek is uitgevoerd door deskundige onderzoekers volgens de gangbare standaardmethoden. Het bureau is niet aansprakelijk voor waarnemingen van soorten door derden en waarnemingen die na afronding van de studie bekend worden gemaakt.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Toetsingskader beschermde soorten.....	8
1.3 Verantwoording	9
2 Beschrijving werkzaamheden	11
3 Aanpak steenuilinventarisatie.....	15
3.1 Bronnenonderzoek.....	15
3.2 Methodiek veldonderzoek.....	15
4 Betekenis van de plangebieden voor de steenuil	17
5 Effecten op de steenuil	21
6 Conclusie voor ontheffingsaanvraag	23
6.1 Conclusie resultaten onderzoek.....	23
6.2 Overtreding verbodsbepalingen	23
6.3 Ontheffingsaanvraag.....	23
7 Mitigerende maatregelen.....	25
8 Literatuur.....	27

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Nijmegen is initiatiefnemer voor de woningbouw in de Waalsprong. Om deze ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied mogelijk te maken zijn verschillende bestemmingsplanwijzigingen nodig. In het kader van deze procedures en de ruimtelijke ingreep heeft de gemeente aan Bureau Waardenburg opdracht gegeven de aanwezigheid van de steenuil te onderzoeken en een effectbeoordeling van deze ruimtelijke ontwikkelingen te maken voor deze soort. De steenuil heeft een jaarrond beschermde nestplaats en is daarom relevant bij toetsingen in het kader van de Wet natuurbescherming.

De Wet natuurbescherming heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur, en daarmee de biodiversiteit, schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan is er ontheffing nodig voor het overtreden van een verbodsbepaling. In specifieke gevallen geldt een vrijstellingsregeling. Als de schade betrekking heeft op een Natura 2000-gebied moet een vergunning worden aangevraagd.¹

In de Waalsprong komt de steenuil op verschillende locaties voor. De aanwezige bebouwing in het gebied in combinatie met een kleinschalig landschap met beplanting en extensieve graslandgebruik zorgt voor resp. nestgelegenheid en foerageergebied. Door ruimtelijke ontwikkelingen en veranderend gebruik van de grond in het gebied verdwijnt veel van het leefgebied van de steenuil. Bij de telling in 2008 waren nog 14 paartjes steenuilen aanwezig in de Waalsprong (Jagers op Akkerhuis 2008). Dat aantal is inmiddels afgenomen. Om deze terugloop op te vangen heeft de gemeente Nijmegen een compensatieplan laten maken en uitvoeren (Blitterswijk, Jacobs & Jagers op Akkershuis, 2009). Dit plan voorziet in het inrichten en beheren van nieuwe leefgebieden in de ruime omgeving van de Waalsprong.

In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek naar het huidige voorkomen van de steenuil in verschillende deelgebieden in de Waalsprong. Dit rapport beschrijft de woningbouwplannen (H2) en de methodiek (H3) van het in 2016 en 2017 uitgevoerde steenuilonderzoek. De effecten van de ingreep op de steenuil zijn in beeld gebracht en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de natuurwetgeving. Daarbij is ingegaan op de volgende vragen:

- Op welke locaties komt de steenuil voor binnen de verschillende woningbouwlocaties (H5)?
- Welke effecten op de steenuil heeft de woningbouw (H5)?
- Kunnen deze effecten een wezenlijke negatieve invloed op de steenuil hebben (H5)?
- Welke verbodsbepalingen worden overtreden/is een ontheffing nodig (H5)?

¹ Zie voor de doelstelling en regels van de Wet natuurbescherming het wettelijk kader in de bijlage.

- Welke maatregelen voor mitigatie en compensatie van schade aan beschermde soorten zijn noodzakelijk en volstaan de reeds uitgevoerde maatregelen die in het kader van het compensatieplan gerealiseerd zijn (H6)?

Voorliggend rapport vormt de onderbouwing voor een ontheffingsaanvraag van de Wet natuurbescherming.

Bestemmingplan

Bij het vaststellen van het bestemmingsplan en het uitvoeren van de ruimtelijke ingreep moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren en beschermde natuurgebieden in het plangebied en/of in de invloedssfeer daarvan. De volgende vragen zijn relevant:

- of voor de uitvoering van het bestemmingsplan en de ruimtelijke ingreep een vrijstelling geldt?
- dan wel een ontheffing nodig is?
- en zo ja, of deze ontheffing kan worden verleend?

1.2 Toetsingskader beschermde soorten

Wet natuurbescherming (Wnb)

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden (voorheen Nbwet) zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wet natuurbescherming. De verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten (voorheen Ffwet) zijn in de Wet natuurbescherming opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime (zie onder). De regels voor houtopstanden (voorheen Boswet) zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet.

In het voorliggende rapport toetsen we alleen aan bepalingen voor beschermde soorten (Wnb: Hoofdstuk 3), er is niet getoetst aan de bepalingen uit de hoofdstukken 2 en 4 van de wet.

Beschermingsregimes soorten

Bij de realisatie van de woningbouwlocaties in de verschillende plangebieden moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wet natuurbescherming onderscheidt bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn* (Wnb § 3.1),

- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2)² en*
- *Beschermingsregime andere soorten (Wnb § 3.3).*

Deze effectbeoordeling heeft alleen betrekking op de steenuil. De steenuil valt in Wnb § 3.1 en de nestlocatie inclusief functioneel leefgebied binnen een territorium wordt in Nederland beschouwd als jaarrond beschermd.

Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende de steenuil, is nagegaan of een ontheffing moet worden verkregen voordat de ingreep wordt uitgevoerd en of de reeds uitgevoerde compensatie maatregelen afdoende zijn om de staat van instandhouding van de steenuil te waarborgen.

1.3 Verantwoording

De toetsing is een effectbepaling en -beoordeling op basis van de huidige aanwezigheid van de steenuil in de verschillende plangebieden, de functie van deze en de directe omgeving voor de steenuil en de voorgenomen ingreep. De toetsing is opgesteld op basis van het recent uitgevoerde veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

Veldbezoek

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden in december 2016 en het voorjaar van 2017. Op basis van het quick scan onderzoek zijn de volgende plangebieden nader onderzocht op de aanwezigheid van de steenuil:

- Hoge Bongerd
- Vossenpels Noord (Zandse Plas en Vossenpels Noord grenzen aan elkaar en worden beschouwd als één plangebied).

In hoofdstuk 3 staat de toegepaste inventarisatiemethode beschreven. De methode is conform de Soortenstandaard Steenuil (RVO, 2014). Deze standaard gaat uit van drie gerichte veldbezoeken in de periode van 15 februari tot en met 15 april om de aan- of afwezigheid van steenuilen in een gebied vast te stellen. Als de aanwezigheid van een territorium of nestplaats na een enkel veldbezoek al duidelijk is zijn niet meer onderzoeksronden nodig.

De in dit rapport gepresenteerde gegevens over beschermde soorten zijn houdbaar tot 2020. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na 2020 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

² Dit betreft soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels. Vogels vallen onder Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van EZ, versie 1.3 december 2016.

Bronnenonderzoek

Aanvullend op het veldbezoek heeft bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van waarnemingen van steenuil in de onderzochte deelgebieden is de NDFF geraadpleegd³.

³ Nationale Database Flora en Fauna geraadpleegd in november 2016.

2 Beschrijving werkzaamheden

Voor de effectbeoordeling steenuil zijn de gebieden van belang waar ook daadwerkelijk steenuil voorkomt. In dit hoofdstuk zijn daarom plangebied Hoge Bongerd en Vossenpels Noord behandeld. Het plangebied Zandse Plas wordt beschouwd als onderdeel van Vossenpels Noord. Een gebiedsbeschrijving van deze plangebieden is opgenomen in de quick scan rapportages (voor Hoge Bongerd en Zandse Plas zie: de Vos, 2017; voor Vossenpels Noord zie: van Dam, 2015).

Hoge Bongerd

In het kader van de gebiedsontwikkeling Waalsprong wordt vanaf 2020 de wijk Hoge Bongerd ontwikkeld. In dit gebied zijn ruim 300 woningen voorzien. Het plangebied is ca. 8 ha groot (figuur 2.1). Er is nog geen verkaveling en planning opgesteld.

Figuur 2.1 Ligging plangebied Hoge Bongerd.

Vossenpels Noord (incl. Zandse Plas)

Voor het gebied Zandse Plas zijn de plannen concreet, het bestemmingsplan is onherroepelijk. Het plangebied betreft de zuidoever van de Zandse plas (figuur 2.2). In het gebied worden maximaal 17 vrijstaande woningen gebouwd in combinatie met open plekken met gras en bomen. De kavels van de woningen wisselen in oppervlakte tussen de ruim 900 en 1000 vierkante meter waarvan één zijde van de kavel aan het water ligt. Over de volle lengte bestaat deze zijde van de Zandse plas uit een natuurlijke oever. De woningen grenzen aan de achterzijde van de kavel met een natuurlijke oever aan het water. De woningen aan het water vormen een geleidelijke overgang van het te ontwikkelen en informele woongebied van de Vossenpels naar de Zandse plas en de Landschapszone.

De werkzaamheden bestaan uit het bouw- en woonrijp maken van 17 vrije kavels aan de zuidzijde van de Zandse Plas. Onder het bouwrijp maken wordt in hoofdlijnen verstaan:

- Het uitvoeren van de noodzakelijke vooronderzoeken waaronder: bodemonderzoek, zettingsonderzoek, onderzoek naar Niet gesprongen conventionele explosieven, archeologisch veldonderzoek (incl. proefsleuven), Flora- en faunonderzoek
- Het aanleggen van (tijdelijke bouw-)wegen en watergangen
- Het kappen van de bestaande coniferenhaag en enkele verspreid staande bomen.
- Het verleggen, opnemen van bestaande ondergrondse kabels en leidingen en aanleg van nieuwe kabels en leidingen
- Aanleggen van een nieuw rioleringsstelsel;
- Wegcunetten graven en aanvullen met wegfunderingsmateriaal;
- Kabel- en leidingstroken aanleggen.

Na de bouwrijpfase zal gestart worden met de bouw van de woningen. Gezien het particuliere en individuele karakter van de woningen zal per kavel een eigen aannemer actief zijn. Nadat de bouwactiviteiten voor (het grootste deel van) de woningen zijn voltooid wordt het gebied woonrijp gemaakt. Hieronder wordt de aanleg verstaan van:

- definitieve verhardingen;
- afwateringssystemen;
- straatverlichting;
- groenvoorzieningen;
- straatmeubilair.

De planning van de werkzaamheden in gebied Zandse Plas is als volgt:

- Uitvoeren onderzoek: derde en vierde kwartaal 2017
- Voorbereiding: derde en vierde kwartaal 2017
- Bouwrijpmaken: derde kwartaal 2017
- Afronden uitvoering: vierde kwartaal 2017
- Start woningbouw: vanaf eind 2017 / begin 2018
- Woonrijpmaken en afronding: 2020/2021

Figuur 2.2 Inrichtingsschets 17 kavels Zandse Plas.

Het overig deel van Vossenpels Noord bevindt zich tussen de Turennesingel, Zandseplas, Vossenpelssestraat en Bekkersland. Dit gebied wordt ontwikkeld als woongebied als onderdeel van de Waalsprong. De begrenzing van het gebied is aangegeven in figuur 2.3. Met een zwarte arcering zijn de percelen aangegeven waar woningbouw gaat plaatsvinden. In het gebied bevinden zich een flink aantal bestaande woningen die ingepast worden in de plannen. De gemeente is voornemens in het gebied 600 tot 800 woningen toe te voegen. Een definitieve verkaveling en inrichting van het gebied is nog niet opgesteld, ook de planning is nog niet concreet. Op het moment wordt gewerkt aan een ambitiedocument. De verwachting is dat dit in het vierde kwartaal van 2017 in de raad besproken kan worden. Daarna wordt voor het gebied een bestemmingsplan gemaakt. Tegelijkertijd met het bestemmingsplan wordt gestart met de verdere stedenbouwkundige en technisch uitwerking van de plannen. Op het moment dat het bestemmingsplan gereed is kunnen de voorbereidingen voor het bouwrijpmaken starten. Daarna kunnen de werkzaamheden voor het bouwrijpmaken starten. Dit zal gefaseerd gebeuren.

Figuur 2.3 Plangebied Vossenpels Noord. Met zwarte arcering zijn de beoogde woningbouwlocaties aangegeven.

3 Aanpak steenuilinventarisatie

3.1 Bronnenonderzoek

De NDFF is in november 2016 geraadpleegd. Gezocht is naar waarnemingen van steenuilen in de afgelopen 5 jaar in de gebieden in de Waalsprong waar woningbouw gaat plaatsvinden. Deze informatie is aanvullend gebruikt op de veldcontrole. In de beoordeling of aanvullend onderzoek nodig is naar steenuilen was de actuele situatie in het plangebied doorslaggevend. Als in een gebied geen geschikt leefgebied aanwezig is en er ook geen waarnemingen zijn van steenuilen versterkt dat de conclusie dat het gebied geen functie heeft voor de steenuil.

3.2 Methodiek veldonderzoek

In december 2016 is in de verschillende gebieden waar woningbouw voorzien is een quick scan uitgevoerd. Beoordeeld is in welke gebieden geschikt biotoop voor de steenuil aanwezig is. De steenuil gebruikt als leefgebied kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. In de Waalsprong is geschikt leefgebied op verschillende plaatsen nog aanwezig. Tijdens het veldonderzoek is gelet is op de aanwezigheid van geschikte nestplaatsen zoals bomen met holten, nestkasten en schuurtjes. Daarnaast is gelet op de aanwezigheid van geschikt foerageergebied. Steenuilen gebruiken als foerageergebied kleinschalig grasland als paarden- en schapenweitjes, erven rond bebouwing, moestuinen en tuinen. De aanwezigheid van een gevarieerde begroeiing en een min of meer extensief beheer zijn belangrijk.

Op basis van het bronnenonderzoek en de quick scan resultaten zijn twee gebieden geselecteerd waar aanvullend onderzoek nodig is om de aanwezigheid van de steenuil vast te stellen.

- Hoge Bongerd
- Vossenpels Noord

In beide deelgebieden zijn na uitvoering van de quick scan aangetroffen steenuilkasten en de omgeving van de kast gecontroleerd op sporen van steenuil. In Vossenpels Noord is aanvullend op deze controle een inventarisatie naar steenuilen uitgevoerd.

In deelgebied Vossenpels Noord is op drie verschillende avonden gezocht naar steenuilen. Op locaties met geschikt leefgebied is de territoriumroep van een steenuil mannetje op een geluidsdrager met speaker afgespeeld. De onderzoeker koos hiervoor een verdekte locatie zodat de steenuil niet meteen de onderzoeker kon zien. Er is een serie van driemaal 13 roepen afgespeeld met een minuut stilte tussen de series van 13 roepen. Gedurende het afspelen is geluisterd of steenuilen reageerden op het afspelen van het geluid door terug te roepen en/of naar het afgespeelde geluid toe te vliegen. Op het moment dat een steenuil reageerde is direct gestopt met het afspelen van het geluid om de vogels niet te veel te verstoren. Genoteerd is of de territoriumroep van het mannetje gehoord werd of dat er een contactroep te horen

was. De contactroep is voor beide geslachten gelijk. Gelet is op reactie van andere uilen in de omgeving. Als er twee vogels tegelijk roepen kan worden nagegaan of een territorium bezet is door een paartje of dat er nog andere territoria in de omgeving aanwezig zijn. Op één van deze avonden is door twee onderzoekers gezocht naar steenuilen. In tabel 1 zijn de details van het onderzoek weergegeven. Tijdens elke ronde is gedurende 3 uur in het onderzoeksgebied gezocht naar steenuilen.

Tabel 1 Details steenuilinventarisatie in de deelgebieden Vossenpels Noord en Zandse Plas 2017.

Datum veldbezoek	Weersomstandigheden	Bijzonderheden
9 maart	10°C; windkracht 3 Bft; geen neerslag	-
27 maart	13°C; windkracht 1 Bft; geen neerslag	-
10 april	8°C; windkracht 2 Bft; geen neerslag	2 onderzoekers

4 Betekenis van de plangebieden voor de steenuil

In tabel 2 is per deelgebied aangegeven of er geschikt leefgebied voor de steenuil aanwezig is, of er waarnemingen bekend zijn van de steenuil (NDFF) en of aanvullende inspecties nodig zijn om de functie van het gebied voor de steenuil nader te onderzoeken. De data in deze tabel zijn gebaseerd op het quick scan onderdeel van het onderzoek. In deelgebied Zuiderveld is aan de oostzijde bij het spoor geschikt leefgebied aanwezig voor de steenuil. Omdat op deze locatie voorlopig nog geen ruimtelijke ontwikkelingen gepland zijn, is in dit gebied in 2017 geen aanvullend onderzoek naar de steenuil uitgevoerd.

Tabel 2 Beoordeling plangebieden Waalsprong op geschiktheid voor steenuil.

deelgebied	nestplaatsen	foerageergebied	NDFF	onderzoek
Vossenpels Noord (incl. Zandse Plas)	ja op drie locaties nestkasten	ja verspreid in het gebied aanwezig	ja	ja
Hoge Bongerd	ja, nestkast op erf Parallelweg 37	ja op het erf en directe omgeving	ja	ja
Zuiderveld	mogelijk in oudere bomen in oostelijk deel bij het treinspoor	ja bij het spoor, grootste gedeelte gebied ongeschikt als foerageergebied	ja	nee, in plangebied gebeurt voorlopig nog niets

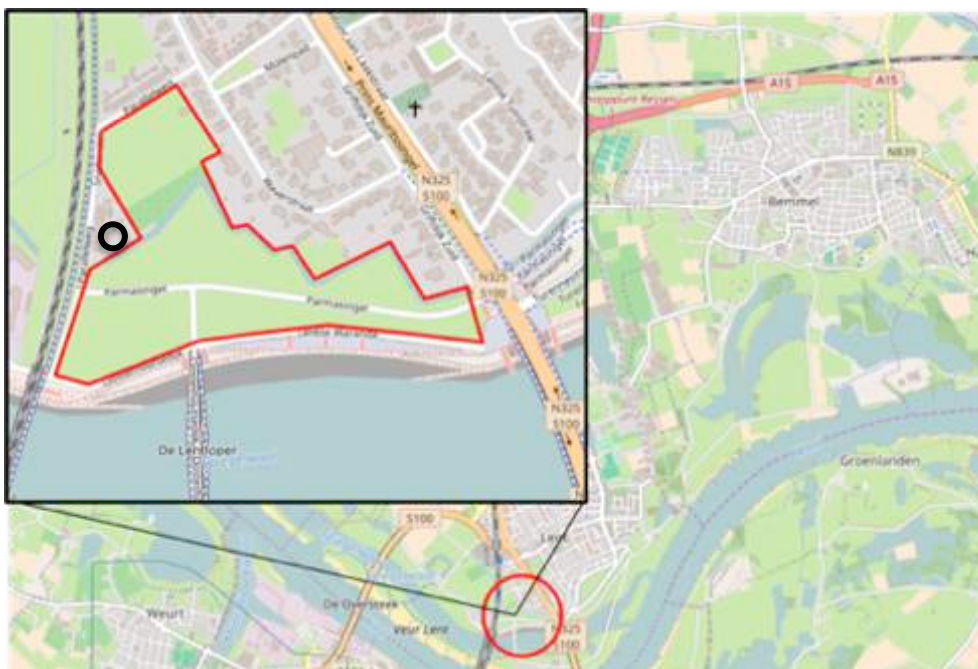
Uit tabel 2 blijkt dat in twee deelgebieden aanvullend onderzoek naar de steenuil nodig is om de actuele functie van de deelgebieden voor de soort te bepalen. In hoofdstuk 3 is de uitgevoerde inventarisatiemethode beschreven. In tabel 3 zijn de resultaten van het in 2017 uitgevoerde onderzoek weergegeven.

Tabel 3 Resultaten steenuilonderzoek 2017 deelgebieden Hoge Bongerd, Zandse Plas en Vossenpels Noord

Deelgebied	Type onderzoek	Resultaat
Hoge Bongerd	Eenmalige inspectie op 14 februari 2017	bezet territorium op erf Parallelweg 37
Vossenpels Noord (incl. Zandse Plas)	Volledige inventarisatie	maximaal 3 territoria in noordelijk helft van het gebied

Hoge Bongerd

Op het erf van de Parallelweg 37 hangt een nestkast voor de steenuil (figuur 3.1). Op 14 februari 2017 is het erf met toestemming van de bewoner bezocht. Er zijn verse braakballen en mestsporen gevonden van de steenuil op het erf. Volgens de bewoner hebben steenuilen in 2015 en 2016 gebroed in de nestkast. Het erf van de Parallelweg 37 grenst aan het plangebied Hoge Bongerd. Het erf op zich heeft een te kleine omvang om de vogels jaarrond van voldoende voedsel te voorzien. In het plangebied Hoge Bongerd is geschikt leefgebied voor de steenuil aanwezig. De dieren kunnen vanuit de bomen jagen op prooien op het grasland en in de oever van de watergang. Volgens de bewoner van Parallelweg 37 vliegen de vogels dagelijks naar de knotwilgen die in het plangebied staan. Het plangebied Hoge Bongerd maakt deel uit van het functioneel foerageergebied van het steenuilterritorium.

Figuur 3.1 Plangebied Hoge Bongerd. De locatie van de steenuilkast is aangegeven met de zwarte cirkel.

Vossenpels Noord

In de noordelijke helft van het plangebied Vossenpels Noord zijn op verschillende locaties roepende steenuilen gehoord. Op basis van de territoriumroep van de mannetjes, uitsluitende waarnemingen (tegelijk roepende uilen) en uitgaande van een territorium dat zich uitstrekt tot 500 meter rondom de nestplaats is beoordeeld dat er maximaal drie territoria aanwezig zijn:

- Keimate
- Smitjesland
- Zandse Pad

In de volgende tekst zijn per locatie details van de onderzoeksresultaten en interpretatie daarvan beschreven.

Keimate

In de steenuilkast op het erf van Keimate 12 is in 2015 en in 2016 gebroed. De kast is in de winter van 2015-2016 schoongemaakt door de bewoner. Er lagen in februari 2017 braakballen en eischalen in de kast van steenuil. In 2017 is gedurende de drie inventarisatieronden geen steenuil waargenomen in de omgeving van de nestkast (figuur 3.2). Daarom is de steenuilkast in mei 2017 opnieuw gecontroleerd. In de kast zat een jong van de holenduif. De nestkast is in 2017 niet in gebruik door een steenuil. Op het erf van Zandse Pad 15a hangt een andere steenuilkast. De afstand tot de kast Keimate 12 is ongeveer 130 meter. De kast op Zandse Pad 15a is in mei 2017 gecontroleerd door de bewoner. In de nestkast zijn geen sporen van steenuil gevonden.

Het erf van Keimate 12 zelf is matig geschikt als foerageergebied en is te klein om de steenuilen van voldoende voedsel te voorzien. De graslandjes en de greppel binnen het plangebied Vossenpels Noord zijn daarom functioneel foerageergebied voor het steenuilterritorium Keimate.

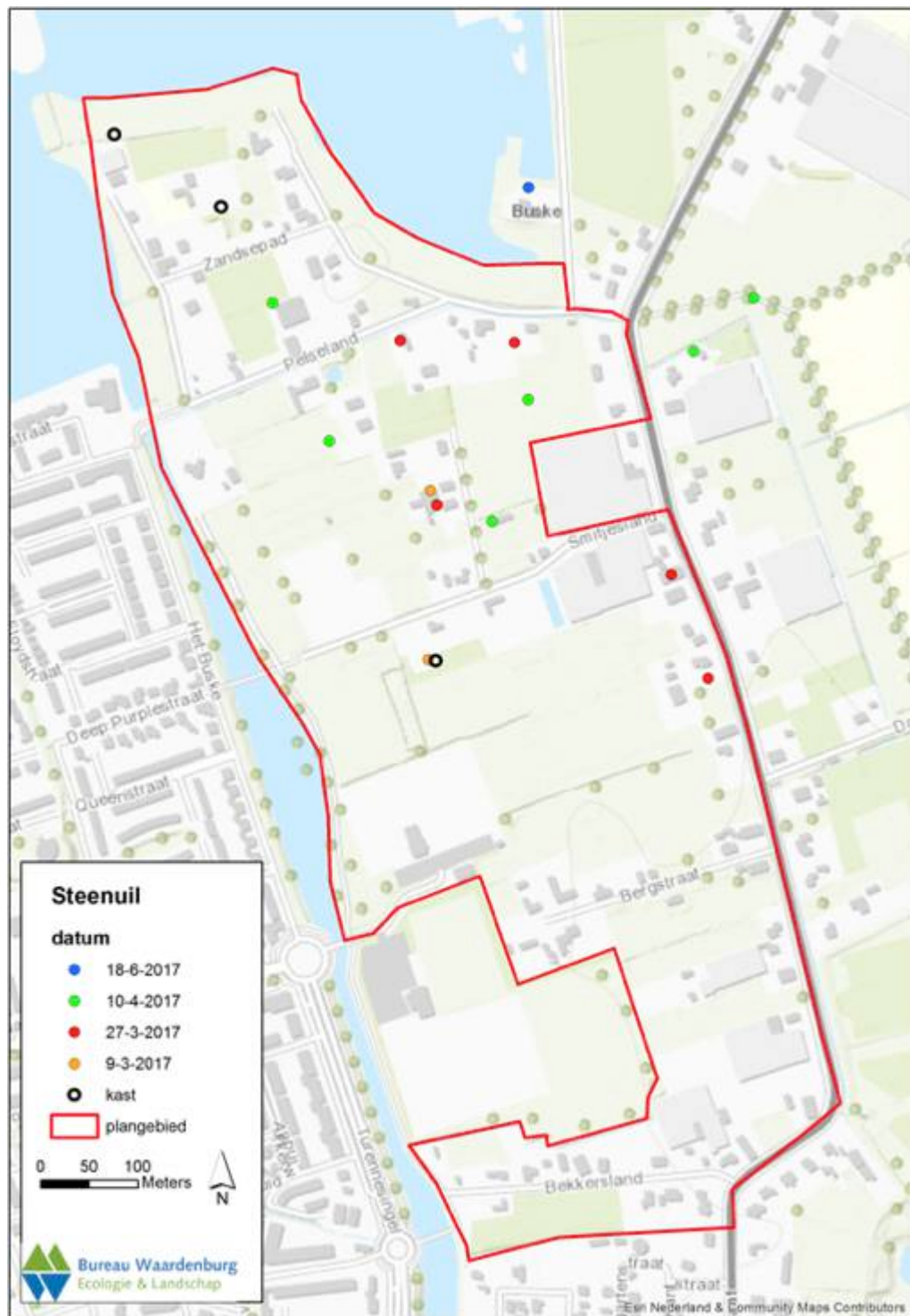
Smitjesland

Ten zuiden van de weg Smitjesland is in 2017 een steenuilnestkast ontdekt (figuur 3.2). In de omgeving van de nestkast is voor de steenuil geschikt leefgebied aanwezig. De nestkast is in 2017 niet gecontroleerd op een broedgeval. Rondom de nestkast is tijdens de drie inventarisatieronden een roepende steenuil gehoord. Er is een bezet territorium aanwezig. De graslandjes in het plangebied Vossenpels Noord zijn functioneel foerageergebied voor het steenuilterritorium Smitjesland.

Zandse Pad

In de omgeving van Zandse Pad 3 zijn roepende steenuilen waargenomen (figuur 3.2). Op 18 juni is een aanvullende waarneming gedaan van een roepende steenuil net buiten het plangebied bij de boerderij aan de Woerdsestraat 14. De nestplaats van territorium Zandse Pad is onbekend. Deze bevindt zich waarschijnlijk op een erf. De erven Zandse Pad 1 en 3 zijn gecontroleerd op een geschikte nestplaats. Deze is op beide erven niet aanwezig.

De omgeving van Zandse Pad waar steenuilen zijn waargenomen bevat geschikt leefgebied voor de steenuil. De betreffende graslandjes en beplanting in het plangebied Vossenpels Noord maakt deel uit van het functioneel leefgebied van de steenuil.

Figuur 3.2 Waarnemingen van roepende steenuilen in Vossenpels Noord. Stippen van roepende dieren op dezelfde datum kunnen dezelfde dieren zijn die naar het afgespeelde geluid toevliegen. De locatie van de 3 steenuilkasten is aangegeven met zwarte cirkels. De compensatienestkast aan de Vossenpels 48 is niet weergegeven.

5 Effecten op de steenuil

Hoge Bongerd

De steenuil heeft in 2015 en 2016 gebroed in de nestkast op het erf Parallelweg 37. De vogels gebruiken het erf en het plangebied als foerageergebied en rustgebied (knotwilgen). Door het kappen van de knotwilgen en het bebouwen van het grasland in een straal van 250 meter rond de nestkast wordt functioneel foerageergebied van de steenuil aangetast. De nestplaats wordt niet aangetast. De functionaliteit van het steenuilterritorium gaat verloren door verlies aan essentieel foerageergebied.

Vossenpels Noord

In het plangebied bevinden zich zeker twee territoria, Keimate en Smitjesland. Nabij Zandse Pad 3 bevindt zich een derde territorium waarvan onduidelijk is waar de nest- en rustplaats zich bevindt. De nestplaatsen van deze 3 locaties worden niet aangetast, deze bevinden zich op te behouden erven. Door inbreiding van woonkavels gaat essentieel foerageergebied van de steenuilen waarschijnlijk verloren. Als gevolg hiervan verliezen de territoria op den duur de functionaliteit als leefgebied voor de steenuil.

Staat van instandhouding

Huidige staat van instandhouding

In de eerste helft van de twintigste eeuw was de steenuil een algemene broedvogel in Nederland. Door ruilverkaveling, kap van hoogstamboomgaarden en gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw is het aantal broedparen sterk teruggelopen. De huidige staat van instandhouding van de steenuil is in Nederland momenteel matig ongunstig (SOVON.nl). Deze beoordeling is gemaakt op basis van de ontwikkeling van de populatie, de ontwikkeling van de verspreiding, de ontwikkeling in kwaliteit van het leefgebied en het toekomstperspectief van de soort. De meest sombere score van deze parameters bepaalt de indicatieve staat van instandhouding. Voor de steenuil is de ontwikkeling van de verspreiding als gunstig beoordeeld. Voor wat betreft de kwaliteit én toekomstperspectief is de score matig ongunstig. Voor de populatie is de score onbekend. Als we op regionale en lokale schaal kijken is de staat van instandhouding van de steenuil niet beter. In het werkgebied van de Vogelwerkgroep Nijmegen e.o. inclusief het Duitse Düffel wordt de huidige populatie geschat op 250 tot 450 paartjes (Gielen, 2016). De soort gaat waarschijnlijk nog steeds gestaag achteruit in de regio Nijmegen. Dit als gevolg van veranderingen in het buitengebied. Geschikte nestplaatsen zoals oude bomen en schuren verdwijnen en foerageergebied verliest zijn functie door extensivering van graslandjes en door ruimtelijke ontwikkelingen zoals stadsuitbreiding. Het plaatsen van nestkasten voor de steenuil kan bijdragen de populatie in stand te houden. Uiteraard heeft dit alleen zin als er ook voldoende kwalitatief goed foerageergebied beschikbaar is nabij de nestkasten.

Staat van instandhouding na de ingreep

De aankomende woningbouw in de Waalsprong zorgt voor een permanent verlies van maximaal 4 territoria. Als de resultaten van het compensatieplan (Blitterswijk, Jacobs

& Jagers op Akkerhuis, 2009) worden meegerekend is er netto een positieve balans in het aantal broedparen in de regio (zie begeleidende brief bij de ontheffingsaanvraag gemeente Nijmegen). Het verlies van de vier broedparen draagt daarom niet bij aan een verdere verslechtering van de staat van instandhouding van de steenuil in de regio.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Vernielen of beschadigen nest-, rust en slaappleatsen (Wnb art. 3.1.2)

De woningbouw in de Waalsprong zorgt voor overtreding van Art. 3.1 lid 2.

Opzettelijk verstoring (Wnb art. 3.1.4)

De woningbouw in de Waalsprong zorgt niet voor overtreding van Art. 3.1 lid 4 en 5 omdat de ingreep niet bijdraagt aan een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de steenuil.

6 Conclusie voor ontheffingsaanvraag

6.1 Conclusie resultaten onderzoek

De aankomende woningbouw in de Waalsprong zorgt voor een permanent verlies van maximaal vier steenuilterritoria.

6.2 Overtreding verbodsbepalingen

Door reeds gerealiseerde compensatiemaatregelen draagt het verlies van de vier broedparen niet bij aan een verdere verslechtering van de staat van instandhouding van de steenuil in de regio. De woningbouw in de Waalsprong zorgt voor overtreding van Art. 3.1 lid 2. Overtreding van Art. 3.1 lid 4 en 5 is niet aan de orde omdat de ingreep niet bijdraagt aan een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de steenuil.

6.3 Ontheffingsaanvraag

Ontheffing van de Wet natuurbescherming is nodig voor de artikelen 3.1 lid 2 en 3.1 lid 4 en 5.

7 Mitigerende maatregelen

De volgende maatregelen zorgen dat schade voor de steenuil in plangebieden als gevolg van de woningbouw zoveel mogelijk wordt voorkomen en dat het succes van het compensatieplan zo groot mogelijk is.

- Territoria zo lang als mogelijk in stand houden, jonge vogels kunnen de nabijgelegen compensatiegebieden in gebruik nemen. Het succes van de compensatie wordt hierdoor positief beïnvloed.
- Maatregelen om steenuilterritoria buiten het broedseizoen en winterseizoen ongeschikt te maken. Bijvoorbeeld foerageergebieden buiten kwetsbare perioden ongeschikt maken.
- Eindcontroles op aanwezigheid uilen voordat ingrijpende werkzaamheden in plangebieden gaan plaatsvinden.

8 Literatuur

- Blitterswijk, H. van, F. Jacobs en G.A.J.M. Jagers op Akkerhuis, 2009.
Compenserende maatregelen in 2009 voor steenuilen in de Waalsprong bij Nijmegen. Overzicht van de compenserende en mitigerende maatregelen ter compensatie van het verdwijnen van nest- en foerageergelegenheid voor steenuilen in de Waalsprong. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1971. 22 blz. 4 fig.; 2 tab.; 5 ref. Gielen J. 2016. Steenuil - Digitale Avifauna VWG Nijmegen.
- van Dam, B., 2015. Natuurtoets Vossenpels Midden te Lent. Tauw, Utrecht.
- Jagers op Akkerhuis G.A.J.M. 2008. Inventarisatie van compensatiegebied voor de Steenuil rond 'de Waalsprong', gemeente Nijmegen. Alterra-rapport 1782. Alterra, Wageningen.
- Rijksdienst voor ondernemend Nederland, december 2014a. Soortenstandaard Steenuil, versie 2.0.
- de Vos, D.L., 2017. Quick scan natuurwetgeving Hoge Bongerd te Lent. Notitie met kenmerk 16-687/16.08421/DavVo. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- de Vos, D.L., 2017. Quick scan natuurwetgeving woningbouw Zandse Plas te Lent. Notitie met kenmerk 16-687/16.08421/DavVo. Bureau Waardenburg, Culemborg.

